

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МОЛОДІЖНОЇ ТА СІМЕЙНОЇ
ПОЛІТИКИ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

“Затверджено”

На засіданні Приймальної комісії
УДУ імені Михайла Драгоманова
Протокол № від « » 2023 р.
Голова Приймальної комісії
_____ Андрущенко В. П.

“Рекомендовано”

Вченою радою навчально-наукового
інституту молодіжної та сімейної
політики та соціальної роботи
Протокол № 2 від « 22 » березня 2023р.
Голова Вченої ради
_____ / Ярошенко А.О.

Програма вступного фахового випробування

з соціального забезпечення

**для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства,
при вступі на навчання для здобуття ступеня магістра
на базі здобутого ступеня бакалавра,
освітнього рівня спеціаліста, освітнього рівня магістр.**

*галузь знань 23 «Соціальна робота»
спеціальність 232 «Соціальне забезпечення»
освітні програми «Соціальне інспектування»*

Київ – 2023 р.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПІВБЕСІДИ)

Вступне фахове випробування, що включає питання з дисциплін циклів фундаментальної, природничо-наукової підготовки, професійної та практичної підготовки спеціальності «Соціальне забезпечення» («Соціальна політика», «Система соціального захисту», «Інспектування та аудит», «Технології соціального забезпечення», «Соціальна допомога різним категоріям населення» тощо), на базі здобутого ступеня бакалавра, проводиться у формі фахової співбесіди за програмними питаннями.

У ході фахового випробування абітурієнти мають відповісти на запитання, які представляють теоретичну та практичну складову дисциплін, покладених в основу розробки програми вступного фахового випробування.

При висвітленні теоретичного питання абітурієнту необхідно продемонструвати ґрунтовні знання щодо сутності та соціального призначення професії фахівця соціальної сфери, основних проблем різних категорій населення України, які потребують соціальної допомоги та захисту, системи закладів та установ, які займаються питаннями соціального забезпечення та соціальної допомоги різним категоріям населення, соціального інспектування як способу державного контролю під час надання соціальної підтримки. Абітурієнт має продемонструвати уміння аналізувати різні види соціальної підтримки згідно з потребами соціально незахищених верств населення, диференціювати зміст діяльності щодо різних об'єктів, суб'єктів та напрямів соціального захисту, добирати адекватні форми та методи соціальної допомоги.

Абітурієнти на початку співбесіди обирають програмні питання і готуються до відповіді упродовж 30 хвилин. Фахову співбесіду проводяться індивідуально з кожним абітурієнтом члени предметної комісії, склад якої затверджений в установленому порядку. Термін проведення співбесіди 10-15 хвилин з кожним із абітурієнтів.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення

членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто брав участь у випробуванні.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ АБІТУРІЄНТА НА ВСТУПНОМУ ФАХОВОМУ ВИПРОБУВАННІ

<i>За шкалою університету</i>	<i>Визначення</i>	<i>Характеристика відповідей абітурієнта</i>	
		<i>на питання теоретичного змісту</i>	<i>на питання практичного змісту</i>
0-99 бали	<i>Низький</i>	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання; виявляє поверхневі теоретичні знання	Абітурієнт виявляє нездатність розв'язання практичних завдань через невміння чіткого визначення мети, розробки та реалізації плану, необізнаність щодо методів та форм відповідної роботи та (або) не спроможність щодо оцінки результату власної діяльності
100-139 балів	<i>Задовільний</i>	Абітурієнт виявляє певну теоретичну підготовку з програмного матеріалу, вміння викласти окремі його положення. Однак, відповіді на питання білету мають фрагментарний характер, характеризуються відтворенням знань на рівні	В процесі розв'язання практичного завдання абітурієнт демонструє здатність до вирішення окремих складових визначеної проблеми, володіння певними методами роботи і часткову спроможність

		запам'ятовування, супроводжуються другорядними міркуваннями, що не мають безпосереднього відношення до змісту запитання	до оцінки результату власної діяльності
140-169 балів	Достатній	Абітурієнт демонструє розуміння навчального матеріалу, вміння послідовного його викладання. У відповідях на питання білету допускаються деякі неточності або помилки не принципового характеру. Помітне прагнення абітурієнта логічно розмірковувати при відповіді на питання білета	В процесі розв'язання практичного завдання абітурієнт демонструє здатність використовувати стандартні способи вирішення визначеної проблеми, володіння основними формами і методами роботи, а також спроможність до загальної оцінки результату власної діяльності
170-200 балів	Високий	Абітурієнт виявляє високий рівень теоретичної підготовки, вміння аналізувати літературу зі спеціальності, логічно та послідовно викладати теоретичний матеріал, робити висновки. Дає повну і розгорнуту відповідь на питання білету	У процесі виконання практичних завдань абітурієнт виявляє здатність формулювати конкретну мету, відповідну суті визначеної проблеми, творчий підхід до розробки та втілення плану її досягнення,

			вдале володіння необхідними формами і методами роботи, а також спроможність до всебічної оцінки результату власної діяльності

Якщо абітурієнт під час вступного випробування набрав від 0 до 99 балів, то дана кількість балів вважається недостатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до НПУ імені М.П. Драгоманова.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПІВБЕСІДИ)

Тема 1. Сутність і зміст соціальної політики

Мета, предмет, методи і завдання соціальної політики. Суб'єкти, об'єкти, та механізми реалізації соціальної політики. Принципи соціальної політики. Людина як суб'єкт і об'єкт соціальної політики.

Держава як суб'єкт соціальної політики. Політичні партії та громадянські рухи як суб'єкти соціальної політики. Соціальна політика як важлива складова внутрішньої політики держави, її зв'язок з економічною політикою.

Роль державних та недержавних інституцій в реалізації соціальної політики. Соціальна політика і соціальна справедливість. Розподіл і забезпечення соціальної справедливості. Соціальне партнерство та його роль у вирішенні соціальних проблем.

Тема 2. Моделі соціальної політики

Сутність соціальної держави. Концепція держави загального добробуту. Історія становлення держави загального добробуту. Значення класифікацій соціальної політики. Консервативна модель соціальної політики. Ліберальна соціальна політика. Соціал-демократична та соціалістична моделі соціальної політики. Інші класифікації моделей соціальної політики. Криза держави загального добробуту в умовах глобальної економіки.

Проблема вибору моделі соціальної політики в Україні. Стратегії, цілі та

пріоритети в соціальній політиці. «Свобода сильним і захист слабких» як головний принцип соціальної політики в нових економічних умовах. Пріоритетні напрями соціальної політики України в перехідний до ринку період.

Тема 3. Нормативно-правове забезпечення соціальної політики

Наукові засади і наукове забезпечення соціальної політики: необхідність, значення. Соціальні нормативи як відправна точка формування соціальної політики. Структура, класифікація і характеристика соціальних нормативів.

Державні соціальні стандарти — основа нормативно-правового забезпечення соціальної політики. Базовий державний мінімальний соціальний стандарт. Принципи, цілі і завдання соціальної стандартизації. Система державних соціальних стандартів і нормативів в Україні. Основні та додаткові види державних соціальних гарантій.

Міністерство соціальної політики як суб'єкт реалізації соціально-політичних завдань.

Сучасний стан нормативно-правового забезпечення соціальної політики в Україні. Характеристика основних чинних законодавчих і нормативних актів, що регулюють соціальні відносини. Нерозв'язані проблеми нормативно-правового забезпечення для розробки та реалізації стратегії і тактики соціальної політики в Україні.

Тема 4. Державні соціальні стандарти і соціальні гарантії

Поняття соціальної стандартизації: правовий аспект. Поняття, система і класифікація державних соціальних стандартів і гарантій. Сфери застосування державних соціальних стандартів.

Основні державні соціальні гарантії та порядок їх встановлення.

Законодавче визначення інших стандартів та державних гарантій у сфері соціального захисту: межі малозабезпеченості, мінімальної пенсії, середньомісячного сукупного доходу сім'ї, межі бідності. Соціальний моніторинг та його правове регулювання.

Правові форми і види соціального забезпечення в Україні. Поняття, види та особливості організаційно-правових форм соціального забезпечення.

Асигнування з бюджету як організаційно-правова форма соціального забезпечення.

Недержавні організаційно-правові форми соціального забезпечення.

Тема 5. Правовідносини у сфері соціального захисту та їх суб'єкти

Поняття, види, критерії класифікації та особливості правовідносин у сфері соціального захисту.

Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин у сфері соціального захисту. Особливості юридичних фактів як підстави правовідносин у сфері соціального захисту та їх види.

Суб'єкти правовідносин у сфері соціального захисту. Суб'єкти надання і суб'єкти-одержувачі соціальних благ як соціального захисту. Фізичні особи як суб'єкти соціально-захисних правовідносин. Уповноважені державою органи як суб'єкти правовідносин у сфері соціального захисту. Фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування. Недержавні установи як суб'єкти правовідносин у сфері соціального захисту.

Поняття та види об'єктів правовідносин з соціального захисту: пенсія, соціальна допомога, соціальне утримання, соціальна послуга, пільга, субсидія, медико-соціальна допомога тощо.

Зміст правовідносин у сфері соціального захисту: загальна характеристика.

Тема 6. Характеристика системи соціального захисту: соціальне страхування, пенсійне забезпечення, соціальна допомога

Організація обов'язкового соціального страхування у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю та витратами, зумовленими народженням та похованням. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням". Соціальне страхування на випадок безробіття. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття". Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного

захворювання, які спричинили втрату працездатності". Відповідальність платників обов'язкових страхових внесків за ухилення від реєстрації і сплати внесків.

Загальне поняття пенсій. Пенсії за віком. Пенсії по інвалідності. Пенсії у зв'язку з втратою годувальника. Пенсії за вислугу років. Соціальні пенсії та соціальні допомоги. Пенсії за особливі заслуги перед Україною. Порядок призначення та виплати пенсій. Основні стадії здійснення права на трудову пенсію. Здійснення права на пенсію на стадії звертання за призначенням пенсії. Порядок підготовки й оформлення документів для призначення пенсії. Перелік документів, необхідних для призначення пенсії. Здійснення права на пенсію на стадії призначення пенсії. Повноваження управління соціального захисту.

Філософське, економічне, соціологічне та правове тлумачення поняття «соціальна допомога». Поняття, ознаки та види державних соціальних допомог. Принципи, за якими виплачуються державні соціальні допомоги. Органи, що призначають державні допомоги. Класифікація допомог за критеріями: мета надання, тривалість виплати, соціальні ризики. Джерела фінансування соціальних допомог. Законодавство про соціальні допомоги. Принципи адресності та соціальної справедливості при здійсненні виплат соціальних допомог.

Система соціального захисту економічно активного населення. Характеристики поняття «економічно активне населення». Трудова міграція українців. Молодіжна політика України.

Формування системи соціального захисту незалежної України

Тема 7. Зміст інспектування як способу державного контролю в сфері соціального забезпечення

Сутність інспектування в соціальному забезпеченні населення в Україні. Принципи інспектування в соціальному забезпеченні населення. Завдання інспектування як способу державного контролю під час надання соціальної підтримки. Суб'єкти інспектування під час надання соціальної підтримки: соціальна інспекція, соціальний інспектор, соціальний аудитор. Об'єкти інспектування під час надання соціальної підтримки: структурні підрозділи

місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, що забезпечують надання соціальної підтримки, їх посадові особи; отримувачі соціальної підтримки; суб'єкти, що надають соціальні послуги.

Види соціального інспектування: планове, оперативне, моніторингове. Методи соціального інспектування: вивчення документації, обстеження, спостереження, інтерв'ю, бесіда, анкетування. Функції інспектування: діагностична, попереджувально-профілактична, інформаційна, наочно-контрольна, охоронно-захисна, комунікативна, координаційна.

Етапи, що включають зміст інспектування. Вивчення життєдіяльності. Діагностування складних життєвих обставин. Аналіз причин та факторів необхідності інспектування.

Тема 8. Технології інспектування соціальної підтримки населення

Аналіз програм та критеріїв надання соціальної допомоги. Ресурси і методики ефективного контролю соціальними інспекторами соціальної підтримки населення.

Порядок інспектування при наданні та отриманні субсидій. Правила отримання субсидій на сучасному етапі: врахування матеріального стану, реальна зайнятість та фактичний склад домогосподарства; підвищення адресності та ефективності розподілу коштів платників податків. Інформація про стан субсидії в домогосподарстві за даними Єдиного державного реєстру отримувачів субсидій Міністерства соціальної політики. Відповідальність за порушення законодавства під час надання соціальної підтримки та соціального інспектування.

Порядок інспектування при наданні державної соціальної підтримки сім'ям, дітям та молоді, які опинились у складних життєвих обставинах. Види та методи інспектування сімей, дітей та молоді, які опинились у складних життєвих обставинах. Визначення об'єкту інспектування. Умови, за яких здійснюється інспектування. Етапи проведення інспектування: вивчення життєдіяльності; підготовка соціально-психологічної характеристики сім'ї; підготовка висновків та рекомендацій. Результати здійснення інспектування. Оцінка ефективності діяльності фахівця із соціального інспектування: за

показниками індикаторів моніторингу діяльності; за показниками індикаторів ефективності діяльності. Алгоритм соціального інспектування державної соціальної підтримки сімей, які опинились у складних життєвих обставинах.

Модернізація інспектування як системи соціальної підтримки населення України.

4. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В.П., Савельєв В.Л. Освітня політика (огляд порядку денного). К. : “МП Леся”, 2010. 368 с.
2. Бюджетна система: тенденції розвитку / під ред. В.М. Мазярчука. Київ: «ФОП Лопатіна О.О.», 2019. 384 с.
3. Дерєга В.В. Соціальна і гуманітарна політика : навчальний посібник. Миколаїв, 2012. 152 с.
4. Догляд за людьми похилого віку, які живуть з деменцією: навч.-метод. посібник /Тимошенко Н.Є., Романова Н.Ф., Орєпер М.Ю., Патинок О.П.; заг. ред. Н.Є.Тимошенко. К.: Вид-во РПА «51 Паралель», 2020. 350 с.
5. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. 2-ге видання / За заг. ред. проф. І.Д. Зверєвої. Київ, Сімферополь: Універсум, 2013. 536 с.
6. Історія та теорія соціальної політики України: Навч. посібн. / А.О. Ярошенко, Т. В. Семигіна, Н.В. Сухицька. За ред. А.О. Ярошенко. К., НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. 289 с.
7. Історія соціальної роботи : навчальний посібник / [уклад.: О. О. Кравченко, О. О. Матрос]. Умань : РВЦ «Візаві», 2017. 157 с.
8. Кубицький С.О. Технології соціально-педагогічної роботи в зарубіжних країнах: Навч. посіб. 3-те вид. доп. і перероб. К.: Міленіум, 2015. 300 с.
9. Лукашевич М. П., Семигіна Т. В. Соціальна робота (теорія і практика): Підручник. К.: Каравела, 2011. 368 с.
10. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні: Монографія / О.В. Макарова ; Ін-т демографії тасоціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. К., 2015. 244 с.

11. Меркулова Н. В. Соціальний аудит, інспектування та консультування: [навчальний посібник] / Н. В. Меркулова, Л. М. Федорова. – Мелітополь: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2016. 90 с.
12. Кайдалова Л. Г., Пляка Л. В. Психологія спілкування: навчальний посібник. Х. : НФаУ, 2011. 132 с.
13. Садовська Е, Ярошенко А. Формування професійної компетентності соціального працівника в умовах вищого навчального закладу/ Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. К. 2018. 113 с.
14. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
15. Соціальний аудит та інспектування : підручник / Т. В. Калінеску, Т. В. Шаповалова, Г. С. Ліхоносова. Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2013. 380 с.
16. Сухицька Н.В. Правове забезпечення соціальної допомоги /Курс лекцій:навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. проф. А.О.Ярошенко. К.: Університет «Україна», 2014. 238 с.
17. Фурман А.В., Підгурська М.В. Історія соціальної роботи: навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 174 с.
18. Шевчук С.В. Ділове мовлення. Модульний курс: Підручник. 5-те вид. виправлене та доповнене. К.: Алерта, 2014. 400 с.
19. Ярошенко А.О., Тополь О.В., Патинок О.П., Сухицька Н.В. та ін. Соціальна політика сучасного українського суспільства: соціально-захисний контекст : монографія ; за заг. ред. д.ф.н., професора А.О. Ярошенко. К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2018. 260 с.
20. Ярошенко А.О., Тополь О.В., Патинок О.П., Сухицька Н.В. та ін. Соціальний захист у дискурсі сучасних реалій: монографія ; за заг. ред. д.ф.н., професора А.О. Ярошенко. К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. 212 с.

